

KORPORACIJA VLOŽILA TOŽBO PROTI UNIJI

Češeva odškodnino v vsoti \$7,500,000

DEVEV STAVKE V MALEM JEKLU

Cleveland, O., 24. maja. — Republic Steel Corp. je naznanila, da bo vložila tožbo proti Kongresu in njegovim organizacijam, ki so se združile v odbor jeklarstva. John L. Lewis, Philip Murray in drugi voditelji odbora, kateri zahtevajo odškodnino \$7,500,000 kot rezultat krize v Malem jeklu l. 1937. Korporacija, katere predsednik je Tom Girdler, trdi, da je bila utrpela izgubo \$2,500,000 in da na podlagi Claytonovega zakonika zahteva odškodnino \$7,500,000. Korporacija, katere predsednik je Tom Girdler, trdi, da je bila utrpela izgubo \$2,500,000 in da na podlagi Claytonovega zakonika zahteva odškodnino \$7,500,000. Korporacija, katere predsednik je Tom Girdler, trdi, da je bila utrpela izgubo \$2,500,000 in da na podlagi Claytonovega zakonika zahteva odškodnino \$7,500,000.

Angleška diplomacija snubi Roosevelta

Lewis in Green gosta angleškega poslanika

London, 24. maja. — Angleška diplomacija bo skušala pridobiti Roosevelta za obisk Anglije, da vrne obisk angleškemu kralju in kraljici, ki prideta v Washington 8. junija. Premier Chamberlain je o tem že govoril z ameriškim poslanikom Kennedyjem v Londonu, Ronald Lindsay, angleški poslanik v Washingtonu, pa se je obrnil na kralje, ki imajo tesne stike z Belo hišo, da izve, ali bo Roosevelt sprejel povabilo ali ne.

Možnost je, da bo angleški kralj osebno povabil predsednika, naj obišče Anglijo. Ako se bo odzval, bo tam uradni gost vlade in s tem demonstriral prijateljstvo med Ameriko in Anglijo.

Washington, D. C., 24. maja. — John L. Lewis, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, in William Green, Lewisov nasprotnik in predsednik Ameriške delavske federacije, sta bila povabljeni na gostijo, ki jo priredi angleški poslanik na svojem vrtu angleški kraljevski dvojici. To je prvo povabilo, ki ga je Lewis prejel od angleškega poslanstva.

Povabilo so med drugimi prejeli avtni magnat Ford, bankir Morgan, kapitalist Rockefeller, general John Pershing, newyorški župan La Guardia, predsednik svetovne razstave v New Yorku Grover Whalen, letalec Charles A. Lindbergh, predsednik korporacije United States Steel Stetinius in Charles G. Dawes, čikaški bankir in bivši podpredsednik Združenih držav.

Nemške čete odhajajo iz Španije

Italija dobiva špansko rudo

Vigo, Španija, 24. maja. — Pet nemških potniških parnikov je včeraj dospelo v to pristanišče, da vzamejo na svoj krov 6000 nemških vojakov, ki so se borili v španski fašistični armadi. Parniki bodo odšli proti Nemčiji prihodnji petek.

General Franco je že prej naznanil, da bodo tuje čete zapustile Španijo, ko bo civilna vojna končana. Italijanske čete se tudi pripravljajo za odhod. Vkrcale se bodo na italijanske parnike v Cadizu v prvih dneh prihodnjega meseca.

Nemci in Italijani bodo pustili v Španiji topove in motorna vozila. Fašistična vlada je že kupila in plačala del orožja, ki ostane v Španiji.

Rim, 24. maja. — Italija bo pričela izterjavati vojna posojila, katera je dala fašistični Španiji. Vest iz zanesljivega vira se glasi, da bo dobivala rudo in drugi material iz Španije.

Skupna vsota, ki jo Franco dolguje onim, ki so mu pomagali v civilni vojni, znaša pol milijarde dolarjev. Posojila, ki jih je dobil, ne predstavljajo gotovine, temveč bojna letala, topove, bojni material in druge potrebščine, katere sta mu poslali Italija in Nemčija.

Italija hoče imeti predvsem špansko rudo v povračilu. Izkoriščala bo španske rudnike s pomočjo tehnikov in inženirjev in njeni parniki bodo vozili rudo v Italijo.

Angleška kraljica vdova pobita v nesreči

London, 24. maja. — Kraljica vdova Mary je bila ranjena v avtni nesreči. Avtomobil, v katerem se je vozila, se je prevrnil v koliziji s tovornim avtom v Putneyju, pred mestju Londona.

RUSIJA PRIDE V ANGLEŠKO-FRANCOŠKO FRONTO

Militaristični pakt bo kmalu podpisan

SEJA ANGLEŠKEGA KABINETA

Pariz, 24. maja. — Sporazum v načelu je bil včeraj dosežen med reprezentanti Velike Britanije in sovjetske Rusije, da se slednja pridruži angleško-francoskemu bloku, se glasi vest iz Ženeve, kjer sta konferirala angleški zunanji minister Halifax in Ivan Majski, sovjetski poslanik v Londonu. Poročilo pravi, da je Halifax sprejel ruske pogoje glede sklenitve militarističnega in obrambnega pakta.

Halifax se je na konferenci z ruskim diplomatom prepričal, da edini izhod, da potegne Moskvo v angleško-francoski blok, je garancija sovjetski Rusiji, da ji bosta Anglija in Francija priskočili na pomoč, če bo napadena. Halifax bo danes odletel v London, kjer se bo udeležil seje članov Chamberlainovega kabineta.

Ako se ne bodo pojavile nove komplikacije, bo militaristični pakt med Rusijo, Anglijo in Francijo podpisan že ta teden. Odločitev bo padla na seji angleškega kabineta.

Halifax bo na seji poročal o razgovorih z reprezentanti Rusije v Ženevi. On se je uveril, da sovjetska Rusija ne bo revidirala svojega stališča in na seji kabineta bo predlagal sprejetje ruskih pogojev.

Možnost je, da bo Vladimir Potemkin, sovjetski podkomisar za zunanje zadeve, povabljen v London, da podpiše dokument. Vest iz Ženeve o dogodi sporazuma je dobila ugoden odmev v Londonu in Parizu. Vprašanje je le, ali bo Chamberlain odobril v Ženevi dosežen sporazum. V nekaterih krogih še vedno prevladuje pesimizem in dvom, da bi Chamberlain sprejel ruske pogoje glede sklenitve vojaške in obrambne zveze.

Velika stavka avtnih delavcev

Unija zahteva podpis pogodbe

Detroit, Mich., 24. maja. — Okrog 65,000 delavcev je prizadetih v stavki, katero je oklicala unija združenih avtnih delavcev (CIO) v tovarnah Briggs Mfg. Corp. Samo tovarne te korporacije uposljuje 15,000 delavcev, toda obrat so morale ustaviti tudi Chrysler Motor Co., Young Spring & Wire Co. in divizija Ford Motor Co., ki izdeluje avte znamke Lincoln.

Organizacija avtnih delavcev zahteva podpis pogodbe, ki mora vključevati tudi določbo o unijski delavnici. Unija in kompanije vztrajajo pri svojem stališču in možnost je, da se bo stavka raztegnila na tovarne drugih avtnih kompanij.

Stavka je bila oklicana po polomu pogajanj med unijo in magnati. Predstavniki unije trdijo, da so magnati odbili upravičene zahteve avtnih delavcev pri pogajanjih o sklenitvi pogodbe, ki naj bi nadomestila staro, katere veljavnost je potekla 16. maja.

Pet ubitih v letalski nesreči v Angliji

London, 24. maja. — Pet vojaških letalcev se je včeraj ubilo, eden pa je bil ranjen, ko je vojaško letalo tresčilo na tla v bližini Newarka.

Zaslišanje o protizidovski gonji

Priča se uprla Diesovemu odseku

Washington, D. C., 24. maja. — Diesov kongresni odsek, ki preiskuje neameriške aktivnosti, je imel včeraj pred seboj uporno pričjo v osebi Geo. E. Deatherage, načelnika Vitezov bele kamelije, ki ni hotel odgovarjati na stavljen vprašanja. Deatherage je položil prisego šele potem, ko ga je Dies nahuillil in zahteval, da mora povedati vse, kar ve o protizidovski kampanji v Ameriki. Njegova organizacija je udeležena v kampanji, katere vodja je upokojeni general Van Horn Moseley.

Deatherage je pred odsekom govoril o židovskem problemu, židovskih bankirjih in židovskih komunistih. Dalje je orisal aktivnosti svoje organizacije in pojasnjeval svoje ideje.

Pred njim je nastopil pred odsekom Felix McWhirter, bankir iz Indianapolis in blagajnik organizacije republikanske stranke v Indiani. On je priznal, da je njegova grupa povabila Moseleyja, naj govori na njenem banketu. General se je odzval povabilu in v svojem govoru je napadal žide. McWhirter je rekel, da on ni vedel prej, da je Moseley sovražnik židov.

Unija zmagala po dolgi stavki

San Francisco, Cal. — Devet mesecev trajajoča stavka klerikov v veletrgovinah Kress Co. in Newberry Co. je bila končana z zmago unije Retail Department Store Employees. Čez dve sto stavkarjev, med temi omožene ženske, katerim je pretila odločitev pred oklicem stavke, se je vrnilo na delo po sklenitvi pogodbe. Ta med drugim določa zvišanje plače, skrajšanje delovnega tedna na 44 ur in dvotedenske počitnice na leto s plačo. Klerke so v stavki podpirale skoraj vse unije v San Franciscu.

Dr. Dafos obtožen obrekovanja

Callander, Ont., Kanada, 24. maja. — Dr. Allan Roy Dafos je bil obtožen obrekovanja, ker je, ko je bil vpeljan v klub svetnikov in grešnikov v New Yorku, nosil povranik z napisal, ki so sramotili Dionnejevo družino, starše petork, katere je pomagal spraviti na svet. Kako visoko odškodnino zahtevata zakonca Dionne od zdravnika, ni znano.

HITLER POZVAL GENERALE NA KONFERENCO

Razprava o kooperaciji z Italijo

GRADNJA NOVIH BOJNIH LADIJ

Berlin, 24. maja. — Hitler je včeraj pozval voditelje oborožene sile na konferenco, ki se je sinoči vršila v njegovem uradu. Nacistični krogi pravijo, da je Hitler pojasnil generalom detajle pravkar podpisanega vojaškega pakta z Italijo, ki določa militaristično kooperacijo med državama.

Nemško-angleška tekma na morju, ki je bila eden izmed faktorjev izbruha svetovne vojne, je spet v razmahu. Hitler je naznanil gradnjo novih bojnih ladij, da se bo lahko kosal z Veliko Britanijo.

Načrti glede konstrukcije šestih bojnih ladij s tonažo 42,000 ton so bili že odobreni. Te bodo opremljene s težkimi topovi. Poleg teh bo Nemčija zgradila tri nadaljnje ladje za prevažanje bojnih letal in več podmornic. Zdjaj ima že 71 podmornic.

Nemčija je naznanila gradnjo novih bojnih ladij potem, ko je Hitler v svojem govoru pred parlamentom v aprilu preklical navalistično pogodbo z Anglijo. Ta je bila sklenjena pred tremi leti in je določala razmerje pomorske sile 35-100.

V ekonomski in politični vojni, ki se je pričela med Anglijo in Nemčijo, skušajo nacisti zgraditi nov blok, ki naj bi nadomestil Ligo narodov. V tem bloku naj bi imeli odločilno besedo Nemčija in Italija.

Prijatelji nacistične Nemčije v Rumuniji in Jugoslaviji igrarajo zunanja urada, naj preključeta balkanski pakt in formirata novega, ki bi izključeval Turčijo, ker je sklenila pakt vzajemne vojaške pomoči z Veliko Britanijo. Na tem bloku naj bi bila zgrajena fašistična Liga narodov.

Gasolinski delavci dobili zvišanje

Chicago, 24. maja. — Uslužbenci na gasolinskih postajah so dobili zvišanje plače na podlagi nove pogodbe, ki sta jo včeraj sklenili Zveza delodajalcev in unija Filling Station Employees. Pogodba krije okrog 5000 delavcev v čikaškem okrožju. C. E. Ragen, predsednik organizacije delodajalcev, je naznanil, da bo cena gasolinu spet zvišana.

Domače vesti

Subljeva sestra umrla

New York. — Dne 21. maja je v bolnišnici v Brooklynu umrla Ivanka Hude, žena Ignaca Hudeta, pomožnega urednika Glasla Naroda in sestra našega odličnega pevca Antona Sublja. Doma je bila iz Domžal na Gorenskem in tu zapuša poleg moža tri pastorko, brata in sestro, v stari domovini pa dva brata in sestro.

Pozdravi s svetovne razstave

Chicago. — Minka Aleš iz Chicaga pozdravlja uredništvo Prosvete s svetovne razstave v New Yorku. Minka se mudi tam, kaj tudi kot delegatkinja na konferenci slavnikaške unije. Daje sta bila tamka Fr. Zaitz, urednik Proletarca in njegova žena Angela.

Berger se oglašuje iz Nemčije

Chicago. — Pavel Berger, lastnik restavracije poleg doma SNPJ, ki je v začetku tega meseca z ženo vred odpotoval na obisk v staro domovino preko Nemčije, Češke in bivše Avstrije, je poslal uredništvu Prosvete razglednico iz Dresdene na Nemškem, kamor je došel 14. maja z avtom iz Hamburga. Piše na kratko: "Prijazni kraji in fine ceste. Vseposod grade nova poslopja. Za kruh in jajca gre bolj trda, vendar se dobi vse, kar kdo hoče. O vojni nihče ne govori. Berlin in druga mesta so izredno čista."

Vesti iz Penne

Bon Air, Pa. — Tu sta se poročila Vincent Bukovec, član društva 254 SNPJ in Margaret Fedorka. Obilo sreče! Upamo, da bo tudi ženka kralju članica SNPJ. — Louis Jakobe, član društva 254 SNPJ, se je moral podvreči operaciji na herniji. Nahaja se v bolnišnici Memorial, soba 200. Člani mu žele hitrega okrevanja.

Še ena poroka

Library, Pa. — Dne 20. maja sta bila tukaj poročena Frank Mlankar in Berta Intihar, oba člana SNPJ, nakaar sta se oba odpejala v New York, da si ogledata svetovno razstavo. Obilo sreče!

Clevelandške vesti

Cleveland. — Dne 22. maja je v bolnišnici umrl John Kraševac, star 29 let in rojen tu. Zapuša mater, dva brata in sestro. — Dne 19. maja je federalni sodnik spet podelil večjemu številu Slovencev in Hrvatov državljanske pravice.

Vesti iz Minnesote

Chisholm, Minn. — Pred nekaj dnevi se je tu vršila velika paradna slavnost z več godbami ob priliki, ko se je začela konvencija SZZ z zastopnicami iz vseh krajev Amerike. Tudi moška društva so prisostvovala pohodu po ulicah.

Ameriška podmornica se potopila

Člani posadke na dnu morja

Portsmouth, N. H., 24. maja. Vsa sredstva, s katerimi razpolaga ameriška mornarica, so uprežena v naporih, da se reši 59 častnikov in članov posadke podmornice Squalus, ki se je včeraj potopila 15 milj od tega pristanišča. Prvi potapljači so danes dosegli krov podmornice, ki leži na dnu morja, ki je tam globoko 240 čevljev. Bojazen je, da je 26 članov posadke v oddelku za torpede, katerega je zalila voda, mrtvih. Na pozorišču, kjer se je podmornica potopila, je trinajst ladij in čolnov. Reševalna deladžira admiral C. W. Cole.

ANGLEŠKI PARLAMENT PODPRIL CHAMBERLAINA

Načrt arabske države v Palestini odobren

LABORITI SVARIJO VLADO

London, 24. maja. — Chamberlainova vlada je včeraj zmagala v obeh zbornicah parlamenta, kjer je bil načrt, da Palestina postane arabska država, v kateri bodo židje tvorili podrejeno manjšino, sprejet. Predlog glede revizije načrta je bil poražen v obeh zbornicah, čeprav je opozicija pobijala načrt in trdila, da sprejetje je nova zmagava Hitlerja in Mussolinija.

Dokument, ki vsebuje načrt, bo zdaj predložen posebnemu odboru Lige narodov v odobritev. Velika Britanija vlada Palestino na podlagi mandata, katerega ji je dala Liga narodov.

Laborit Herbert Morrison je pobijal načrt v teku vroče debate v parlamentu. "Hitlerjevi in Mussolinijevi agentje polgajo bombe v različnih krajih," je dejal Morrison. "To opažamo v Jeruzalemu in Londonu. Vzroke za nemire in izgrede v Palestini moramo iskati v Nemčiji in Italiji."

Archibald Sinclair, liberalec, je dejal, da je javno mnenje v Ameriki proti angleškemu načrtu. "Irske grupe v Ameriki podžigajo sovraštvo proti Angliji in tem se bodo zdaj pridružili tudi židje in vsi, ki simpatizirajo z njimi," je rekel Sinclair.

Lloyd George, angleški premier v času vojne, je silovito udaril po Chamberlainu, obenem pa je obdolžil Nemčijo in Italijo, da podžigata Arabce na upor. Fašistična agitacija med Arabci je poglajala Chamberlaina v perfidno akcijo, ki bo prinesla sramoto Veliki Britaniji.

Vozniki zapretili z oklicem stavke

Kompanija se noče pogajati z unijo

San Francisco, Cal. — (FP) Več sto voznikov avtobusov je zapretilo z oklicem stavke, ko je kompanija Greyhound Lines naznanila, da se ne bo pokorila odloku federalnega delavskega odbora in se pogajala z neodvisno unijo voznikov. Slednja je naznanila, da se bo tudi zatekla k sodišču, da izsilil priznanje.

Kompanija trdi, da je pogodba, ki jo je sklenila z Amalgamated Assn. of Street Electric Railway & Motor Coach Employees, še vedno v veljavi, zato se ne more pogajati z novo unijo. S prvo unijo, ki je včlanjena v Ameriški delavski federaciji, je podpisala dogovor pred dvema letoma. Delavski odbor je odredil volitve, pri katerih je zmagala neodvisna unija.

Sličen jurisdikcijski spor je nastal med hotelskimi delavci v San Franciscu, ko je večina delavcev izstopila iz unije Hotel & Restaurant Employees in se pridružila uniji Building Service Employees. Obe uniji spadata k ADF. Spor je prišel pred sodišča in temu so sledile injunkcije in protinjunkcije. Konflikt je bil končno poravnal s posredovanjem mestnih avtoritet.

Mizarji preprečili redukcijo mezde

Shelbyville, Ind. — Mizarji, včlanjeni v uniji ADF, so se z grožnjo oklica stavke preprečili redukcijo plače za 30 odstotkov. Albert Furniture Co. je kapitulirala pred unijo in podpisala novo pogodbo.

Ruski diktator Stalin (levo) in Vekoslav Molotov, novi zunanji komisar.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE POSOPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravstveno delajo (Izven Chicago) in Kanado \$4.00 na leto, \$1.00 za sedel leto, \$1.50 za štiri leta, in Chicago in Cincro \$2.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in incontinento \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincro \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene objav po dogovoru. — Rokopisi dopisov in nenarodnih članov se ne vrstajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrstijo po prijavitelju in v skladu, če je priložilo poštnino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-58 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi na primer (July 31, 1938), polni valden besne na naslovu pomeni, da vam je v tem številu pridobil na voljo. Posvetite je prebravanju, da se vam list ne uvozi.

"Katoliška zmaga" marsira

Zadnji teden je podkator Franko inscenciral v Madridu veliko slavje svoje "katoliške" zmage v civilni vojni na Španskem.

Bija je velika vojaška parada "katoliške" zmage. Parada pa je bila tako organizirana, da je lahko vsakdo videl in vedel, kdo je naklonil Franku njegovo "katoliško" zmago in komu se mora Franko zahvaliti, da je sploh zmagal, če si domišlja, da je.

Na čelu parade, na prvem mestu, je korakalo 5000 Hitlerjevih Nemcev. Ti Nemci so bili očiten znak, živa priča — kdo je zmagal. Če je kdo zmagal na Španskem, je to na prvem mestu Hitler; njemu je treba pripisati "katoliško" zmago in če bi bil "antifašistični" papež Pij XII. obziren, bi bil svojo čestitko na "katoliški" zmagi v Španiji naslovil na Hitlerja namesto na Franka.

Na drugem mestu za Hitlerjevimi Nemci so v slavnostni paradi v Madridu korakali Mussolinijevi Italijani, 40.000 po številu. Resnično je bila parada pravilno urejena! Za Hitlerjem ima največ zaslug za Frankovo "katoliško" zmago Mussolini in zato so njegove čete po pravici imele drugo mesto v obhodu.

Šele na tretjem mestu, za Nemci in Italijani, so korakali Španci. Spet pravilno! Španci sami, kolikor jih je bilo na Frankovi strani, so se slabo postavili. Kljub vsem Frankovim Špancem v divjimi Maročani vred bi nikdar ne bilo "katoliške" zmage za Franka in papeža, če ne bi bilo Hitlerjeve in Mussolinijeve pomoči. Ni znano, kam je Franko postavil divje Maročane v paradi, toda zaslužili so tretje mesto za Nemci in Italijani; za bombarji so bili najbolj nečloveški in divjaški.

(Sicer pa tista parada v Madridu ni imela sreče, kajti "nebo" je nanjo izlilo silno ploho. Najbrže se je "nebo" razjokalo nad fašističnimi klavci, ki so tako nizkotni, da se javno bahajo s svojimi zverskimi čini...)

"Katoliška" zmaga ima pa še druge luknje. Falangisti (španski fašisti) se silno togotijo nad Frankom, ki je postavil Nemce in Italijane pred Špance v paradi. Falangisti ne morejo videti Italijanov in Nemcev na Španskem in zaradi tega so v neprestanem konfliktu s Frankom. Franko je pa zadnje dni pokazal, da se raje zameri domačim falangistom kot Mussoliniju in Hitlerju — zato je odsvolil iz svoje vlade Dona Pedra Sainza Rodriguezza, ministra za šolstvo in odličnega voditelja falangistov. Don Pedro je fanatičen katolik, ki si je Frankov puč tolmačil kot "sveto vojno za blagor katoliške cerkve" — zdaj pa lahko vidi, bolj kot papež, kdo je prav za prav zmagal v Španiji. Don Pedro Sainz Rodriguez se je ogorčen uprl, ko je Franko odredil, da morajo biti šole v Španiji urejene po nacijskem vzoru in Nemčiji, Franko pa mu je hitro pokazal, kdo je diktator v Španiji.

"Katoliška" zmaga v Španiji marsira v katoliški — pekel!

Dies "odkriva" fašiste

Martin Dies, demokratski kongresnik iz Teksasa, je končno začel s svojim odsekom za preiskavanje neameriških aktivnosti "odkrivati" fašiste v Združenih državah. To se pravi, da Martin šele zdaj odkriva ono, kar je neštetim navadnim Američanom že davno odkrito.

Martin Dies ima veliko smolo. Lani je po več mesecih preiskave "odkril" komuniste v Združenih državah. Nešteto navadnih Američanov, ki niso kongresniki, je vedelo za komuniste že devetnajst let — in vedelo je tudi to, da so komunisti celih 17 let kovali revolucijo v Združenih državah in šele pred dvema letoma so se potuhnili. Martin Dies je to "odkril" šele lani.

Martin je pa "odkril" še več, namreč to, da so tudi razni novodealovci — kot bivši guvernator Murphy v Michiganu, ki je katolik — komunisti. Dosegel je s svojim perfidnim "odkritjem", da so bili prizadeti novodealovci poraženi pri volitvah in to je bilo vse.

Zdaj Dies "odkriva" ameriške fašiste, katerih gibanje je navadnim Američanom znano že dve ali tri leta. Šele zdaj je Martin izvedel, da upokojeni general Moseley — orodje fašistične in antisemitske propagande Ameriki. Ampak (Dolje v zadnji koloni.)

Glasovi iz naselbin

Koncert SDD v Detroitu

Detroit. — Slovenski delavski dom na zapadni strani Detroita bo v nedeljo popoldne dne 28. maja priredil sijajen koncert v proslavo 13-letnice svojega obstoja. V ta namen je povabil Vadalov kvartet iz Clevelanda, ki bo predvajal 14 točk. Nastopili bodo tudi pevski zbori in par govornikov v angleškem in slovenskem jeziku.

V pripravah za to proslavo sodelujejo z domom vsa društva in klubi na zapadni strani in pričakujemo veliko udeležbo. Vabimo vse Jugoslovane štrom Detroitu in okolice, kakor tudi iz Toleda, O., in Windsorja, Kanade. Vstopnina je v predprodaji le 30c, pri vratih pa 40c. Pridite v čim večjem številu, ker mogoče ne boste nikdar več videli tako finega koncerta za tako nizko vstopnino. Pričetek ob 3. uri. Na svidenje v nedeljo o popoldne v SDD na 437 S. Livernois.

Anton Krzisnik, tajnik.

Novice iz Bellaira

Belaire, O. — Voditelji rudarske unije UMWA in operatorji so torej končno podpisali novo pogodbo za dve leti. Boj za zaprtje ali unijsko delavnico je bil trd. Vsi operatorji so se podali, le baroni premoža v "krvavem" Harlanu v Kentuckiju so se uprli unijski delavnici. Takoj po podpisu pogodbe v New Yorku so apelirali na gubernerja Kentuckija, naj jim takoj drugi dan pošlje državne miličnike v Harlan in okolice, da bodo protektirali njihove garjevece, ki so pripravljani za vsako ceno delati pod odprto delavnico na veliko veselje baronov.

Ko trezno misleč delavec posluša take novice po radiu, se vprašuje, ali je res mogoče v 20. stoletju, da se dobe garjevci, ki so pripravljani pesti bič, katerega bodo takoj občutili na plačilni dan na lastnem hrstu, in ne samo oni, marveč tudi njih žene in otroci. Ni bolj nesramnega in delavskemu pokretu kot so take kreature, ki si pritisnejo lastni pečaj izdajalstva na svoje čelo. In tega pečata sramote ne bodo izgubili vse svoje življenja.

V bellairski okolici so začeli obratovati rovi v Powhatan Pointu, na Webbu in rov Hitchman onkraj reke v W. Va. Rail & River Co. ni odprla še nobenega tukajšnjih treh rovo. Kakor pravijo, je že pred 1. aprilom rekla, da bodo ostali zaprti par mesecev. Govorice se širijo, da bo najprvo odprla rov št. 6, ki je že 11 mesecev zaprt. Torej je že čas, da prične z obratom v tem rovu in da nam premogarjem borni zaslužek. Ta je nam neobhodno potreben, ker smo pri tem rovu izčrpali že skoraj vso brezposelnostno podporo za letoš. Vseh premogarjev Rail & River Co. je nas zdaj brez dela okrog 1600. Vsi več ali manj občutimo pomanjkanje, kakor tudi bellairski trgovci. Lačni res še nismo, toda municije primanjkuje, upnika pa ne dobijo zlahka niti med najboljšimi prijatelji.

Državna vlada nam je hote-

la vzeti tudi brezposelnostno podporo, toda premogarji smo takoj sklicali seje in poslali oster protest na pristojna mesta. To je takoj pomagalo, vendar se izplačitev ni izvršila v tednu med 8. in 13. majem. Sledila pa bo od 15. maja naprej, tako da ne bo nikdo nič prikrajšan.

Toda se še dobe nezavedni delavci, ki nikakor ne morejo zapopasti, da v združenju je moč in da je ni sile na svetu, katere bi delavci ne mogli premagati z združenimi močmi, posebno pa v Združenih državah, kjer ima delavstvo pravico do organiziranja strokovno, politično in ekonomsko. Pa vendar se dobe tu in tam še vedno delavci, ki nasprotujejo vsem trem ustanovam, to je delavskim organizacijam na vseh treh poljih. Največ je temu vzrok, ker ne čitajo delavskih listov, kot sta na primer Prosveta in Proletarec. In dokler bodo delavci čitali kapitalistično časopisje, ne moremo pričakovati nobenega napredka, ampak bomo še životalili iz dneva v dan. Za vse to bo skrbelo to časopisje in vselej zagnalo velik krik, kadar se bo delavstvo začelo v večji meri organizirati. Ob tem kriku omahljivcem navadno vedno zleze srce v hlače, kar kapitalistično časopisje tudi dobro razume.

Louis Pavlinich, 258.

Dvojna morala

Cleveland. — Tukaj so pred nekaj časom zahtevali po vseh cerkvah, da so morali vsi verniki prisesti, da ne bodo čitali ali podpirali Prosvete in drugih takih listov. Kakor je videti iz A. D., glavni cerkveni funkcionarji te prisrge ne upoštevajo, pač pa redno čitajo Prosveto. Zakaj bi je torej ne smeli čitati tudi navadni trpin, saj bi vendar to njemu največ koristilo?

Tukaj je vprašanje, zakaj nekaj drugim vsiljujejo, če se sami ne morejo tega upoštevati? Ali niso drugi verniki ravno taki ljudje kakor so ti katoliški funkcionarji? Zakaj dvojna morala? Mar ne delajo tako le diktatorji? Zadnje čase sem čital nekaj dopisov v A. D. od teh funkcionarjev, ki hujskajo proti Prosveti in njenim dopisnikom, o katerih pravijo, da napadajo njih vero in prepričanje. Katoliškim laikom rečem le to: Vi, ki delate in se mučite po tovarnah, priševate za cerkev in hodite vanjo, vi niste versko prepričani, dasi ste lahko dobri verniki. Versko prepričanje in vero imajo le tisti, ki nečesto zastoj moliti niti prispevati za cerkev od svojega zaslužka, ampak vzamejo od cerkve, kar največ morejo dobiti od nje. Tisti, ki je bolj prepričan o veri, več zahteva za molitev. O tem se lahko sami prepričate pri vaši cerkvi.

Vernikom rečem tudi to, da sedaj ni čas, da bi se pripravili o veri. Sedaj je čas, da skupaj nastopimo in pogledamo, kako bi rešili milijone ljudi pred lakoto. Upoštevajmo tudi to, da se vsi prizadeti verski in neverški krogi pripravljajo na novo svetovno klanje, v katerem bo siromašno ljudstvo zopet najbolj trpelo in

Člana Splošne mornarske unije sta se vrnila na stavkovno strazo ob pomolu Standard Oil Co., Everett, Mass., z masko na obrazu potem, ko je policija napadla pčete s plinskimi bombami.

krvavelo. Ali bi ne bilo bolje, ako bi najprej odpravili krivice na tem svetu? Potem se bomo lahko brigali tudi za "oni" svet.

Louis Kocjan, 5.

Plena zabava

Greensburg, Pa. — V petek ob 7. zvečer priredi društvo JSKJ veselico v Pušnikovi dvorani v Carbonu, na kateri bodo predvajane slike iz starega kraja. Potem se boste lahko tudi zavrteli ob domači godbi. Članstvo društva 223 SNPJ je vabljeno, da jim pomagamo do boljšega uspeha.

Mary Russ.

Morilec Martina Finka dobili dosmrtno ječo

Wilmerding, Pa. — Meseca januarja sem poročal, da so trije mladi roparji umorili našega člana Martina Finka v njegovi prodajalni v Turtle Creeku. Takrat sem tudi objubil čitateljem Prosvete, da bom pozneje poročal, kakšno plačilo bodo dobili.

Na 13. maja sem se ustavil v trgovini pri mrs. Fink, ki mi je povedala, da bo na 15. maja obravnava proti morilecem njenega moža. Takoj sem rekel, da bi le ne bilo dela zame tisti dan, da bi se lahko udeležil obravnave. Ta želja se mi je tudi izpolnila. Ko sem šel v pondeljek v tovarno, toda ni bilo dela, sem se takoj odpravil v Pittsburgh. Res sem se nekoliko zakasnil, toda sem vseeno slišal skoraj vso obravnavo. Ta se je pričela ob 10. uri, jaz pa sem prišel v sodno dvorano ob 11. Toliko sem menda zamudil, da nisem slišal, kaj so morilec odgovorili na sodnikova vprašanja, če so bili sploh kaj vprašani.

Po kosilu so bile najprvo zaslišane državne priče — dva zdravnika, dva detektiva, mrs. Fink in njen sin William ter še nekaj drugih, katere pa nisem poznal. Ko so te priče izpovedale svoje, so nastopili zagovorniki mladih morilcev s svojimi ali obrambnimi pričami. Prvi zagovornik vpraša pod prisego vsako pričo posebej, dvanajst po številu, kakani so bili obtoženci predno so storili ta rop in umor. Seveda vsaka priča je izpovedala, da so bili dobri. Nato je nastopil drugi zagovornik tudi z 12 pričami, katere pa je na odredbo sodnika vse na enkrat zaprisegel in vsakega posebej vprašal o stanju in vedenju mladih roparjev. Zopet so vse priče izpovedale, da so imeli "very good reputation."

Mr. Baloh iz Yukona, s katerim sva skupaj sedela, mi zasepeta: "Jih vidiš, kako jih zagovarjajo." Mislim sem že, da ne bodo dobili nobene kazni, oziroma le toliko, kolikor so jo v strem kraju dobili divji loveci, če so ustrelili srno — dve leti. Toda v tem sem se motil.

Ko so bile izprašane vse priče in ko so sodni redarji postavili morilce pred sodnika, pride iz stranske sobe dva moža velike postave, ki sta se nekaj pogovorila s sodnikom — kaj, nisem slišal. Njima se pridružitava še dva detektiva. Eden izmed prvih dveh velikano se drži na smeh in pravi: "Tukaj je bilo toliko prič, ki so izpovedale, kako so bili ti mladeniči dobri in pohlevni." Svojuemu tovarišu pravi, naj prečita, kaj vse so že storili. Drugi čita: Tukaj so rojali, tam so odnesli \$107, v tretjem nekaj manj. Če se ne motim, so imeli že štiri rope na vesti. Kolikor mi je povedala neka oseba, ki ga pozna, je bil najmlajši, neki 18-letni mladenič prvič na ropu z ostalima dvema v usodnem Finkovem slučaju.

Velika sodna dvorana je bila natrpana poslušalcev, da ni bilo mogoče odpreti vrat. Ljudstvo je mirno poslušalo, kakšno plačilo bodo prejeli. Ko je bilo vse gotovo, je prišel na vrsto sodnik, ki je obtožencem prečital svoje protokole, jih spoznal za krive ropa in umora, ter obsodil vse tri v dosmrtno ječo.

Bilo je 20 minut do štirih, ko je bila sodba končana. Narod se je pričel razhajati, jaz pa sem v drugem kotu opazil neko vrvenje. Ko se iz radovednosti pririnem tja, vidim, da leži na tleh neka ženska, kateri nudijo zdravila in jo potem odnesejo v stransko sobo. Bila je mati najmlajšega morilca, ki je padla v nezavest, ko je slišala dosmrtno obsodbo svojega sina. Toda je prepozno gasiti, ko že hiša pogori. Mladino je treba učiti, dokler je še mlada, ne pa jokati potem, ko je že prepozno. Nekdaj smo rekli, da mlado drevesce se pripogne, starega pa ni mogoče.

H koncu naj omenim, da sem pred par dnevi prejel veselo novice iz Chicaga, da si moj nečak Edward Hudale želi sladkega življenja. Za svojo nevesto si je izbral Bertho Hrast. Njo poznam, kakor sem tudi njenega očeta. Mlademu parčku želim obilo veselja in sreče v njunem življenju. Zal mi je, ker sem tako daleč in da se mi radi slabih razmer ni mogoče udeležiti njune svadbe.

Martin Hudale, 300.

Vsakega nekaj

Sharon, Pa. — Bilo je že poročano, da je Mihael Lenarčić bolehal približno dve leti. Pred boleznijo je bil tajnik društva 31 SNPJ. Trpljenje na tem svetu je dokončal 10. maja. Ko sem ga obiskal ob mrtvaškem odru, sem se prepričal, da je imel veliko prijateljev. Soba, v kateri je ležal, je bila polna cvetlic, katere so mu podarili v zadnji poždrav prijatelji in društva. Pokopan je bil 13. maja.

Pred par meseci sem čital dopis iz Minnesote od Matije Pogorelec. On je zapisal, da človeka, ki je kaj storil za dobrobit in napredek v splošnem, se prezira in se mu ne da priznanja. Le po smrti ga pogrežajo, ga hvalijo in mu prinese cvetlice, ko je že prepozno.

Veselica društva Keystoners (Dolje na 2. strani.)

Smrt je lahka

Georges Barbarin

Skoro ni človeka, ki ne bi nikdar dožal strahu pred smrtjo. Redki morejo ravno no misliti na trenutek svojega konca. Nikoli ne krepi misel na smrt.

Ljudje imajo slabe predstave o smrti, — znajo samo videti, samo tisto, kar njihovi opazijo: boj, odrevenelost, razkroj.

Otrok se manj boji smrti kakor odrasli odrasli manj kakor starčki. Toliko prekin no življenje torej vendar ni tako grdo.

Sele s človeško kulturo se je v naših mojih poleg intelekta razvil tudi strah pred smrtjo. Kultura je mislila, da uči ljudi živeti, jim je prinesla strah pred smrtjo. Smrt bi ki jih vodi le nagon (naravna, divja) in mnogo orientancev, v svobodi živčevje življenja odigrava čudovito priprosto, brez vsake matematike, brez "živcev".

Smrt kot mrljiški demon je plod človek fantazije, bolešno upodobljenje strahu groze.

Pogrebni običaji, vraže in vulgarna filofija so ji dali človeško postavo: navadno predstavljajo kot okostnjaka s koso v roki, smrt z votlimi očesnimi vrtinami je delo karjev, kiparjev in pesnikov. V resnici na smrt ne obraza, ne lika, ne osebnosti.

Stare vere niso dajale smrti nikakih strahotnih potez. Predkrščanska ljudstva so predstavljala smrt kot spečo mlado dekle ki počiva v naročju svoje matere — noči svojega brata — spanja.

Najstrašnejše ni v bistvu naša lastna smrt, katere bližanje nam ostane mnogokrat prito, temveč smrt drugega, pri katerem opazimo dramatičen razvoj v vseh fazah. Dnebeni običaji so iz smrti napravili zunanjo ko bi vendar morala ostati smrt intimen godek. Če vzamemo smrti te družbene običaje in ceremonije, postane zelo priprosta zadev in izgubi vso strahoto.

Zadržanje ljudi ob smrti je različno po sah in po okoliščinah, v katerih žive. Smrt boj Azijca je drugačen kakor pri evropski človeku, smrtni boj kmeta je drugačen kakor živčnega človeka itd.

Kitajci umirajo z nepisnim mirom in vnostjo, brez boja, brez krčevitega upiranja. Ugašajo počasi kot svetilka, ki nima več da bi gorela. Vsi Azijci pa niso tako sretni. Tako pripoveduje n. pr. Gandhi:

"Angleži nosijo okrog svoje življenje ko žepu. Arabci in Afganci imajo smrt za to in se nikdar ne jočejo, tudi ob smrti najbliž sorodnikov ne. Indijci veljajo kot narod fofov in vendar je malokatero ljudstvo ob smrti tako zbežano kakor naše."

Angleški zdravnik Robert MacKenna, ki stal ob smrtni postelji stotin ljudi iz vseh redov in vseh starostnih dob, pravi:

"Zavedajoč se vse odgovornosti svojih sed izjavljam: po mojih izkušnjah se pred smrtjo skoro neopazno spremeni in kakor hitro pride tista ura, pa čeprav se je prej, ko je bil še zdrav, še tako bal."

Skoro vsi zdravniki se strinjajo v tem, pride zadnja ura, ne da bi človek vedel za to.

Neki zdravnik, ki je že bil v smrtnem boju pa je le ostal živ, pripoveduje: Izgubljal je za čutom, najprej čut tipanja, potem čut nato okus in končno vonj. Samo sluh me ostal, pa ne samo ostal, temveč še okreplil se. Po telesu je čutil, kot da ga po dobri ko tesno zavijajo v rjuhe. Potem je začutil me v nogah in ta mraz je šel v meča, v koleno. Slišal je vse okrog sebe: prihajanje in odhajanje, jok, brisanje solz z robci, mrmrjanje. Slišal je, da so se svojci pogovarjali, da je v smrtni nezvesti, in zdravniki so jim prilo. Tedaj je on, ki je sklenil, da bo po čim opazoval na sebi smrtni boj, začutil mešam, ki je postajal vedno močnejši. To je šum kakor puhanje lokomotive. To puhanje postalo tako močno, da je napolnilo ves prostor. Čudil se je temu strašnemu puhanju, toda sredi začudenosti je zaspal, izgubil zavest. Pozneje, ko je prišel spet k sebi, je vedel, da bilo to puhanje lokomotive — njegovo lahropenje — tako se mu je ojačil čut sluh.

Človek umre kakor v sanjah, ko zaspi, nikdar ne ve, kdaj zaspi. Trudi se, kolik hočeš, nikdar ne boš mogel dognati trenutka ko zaspiš!

Telesno trpljenje se navadno pretirava, zdravniki soglašajo v tem, da se res ne more bolečine omejevati le na posamezne izjeme primere. To so trigeminus-nevralgije, ledne bolečine, nekateri srčni krči in pankreasni napadi (pankreas je žleza s trebušno slinavko). Telesne bolečine po ranah skoro ni. Vajki umre radi granatnega drobca, ki ga je bil v trehuh, čuti v splošnem samo postopno trebušne bolečine.

Na kolodvoru v Vierzonu je lokomotiva kemu potniku odrezala nogi. Ko so ga nosili, je smejal in prestrašenim gledalcem vzklikal: "Prijatelji, saj ni nič, prav nič." Pri njem bila izločena sposobnost čuta, in umri je, da bi vedel za svoje stanje: Pri obsojencah smrt pride do živčnega "shocka" med predstavo o smrti in resničnostjo že 14 ali 8 dni pred. Vedno bolj pada v toplo resignacijo.

(Dolje na 2. strani.)

(Dolje iz prve kolone.)

Dies, skromen mož, bo težko zajel vse resničnosti fašističnih "crackpotih" — saj je že izjavil, poročajo listi, da je "precej fantastičnega teh govorih."

Martin Dies ima to smolo, da se pusti od burboncem za nos in na enem koncu "odkriva" preveč, na drugem pa pramalo.

Dr. Juan Negrin (na sredi), bivši premier republikanske Španije, konferira s člani odbora za pomoč španskim beguncem.

KRALJ ALKOHOL

ROMAN

Special JACK LONDON

iz angleščine prevedel JOS. POLJANEC

Eden izmed njih je segel po meni in me zvrnil po tleh in tako pričel boj, o čemer se ne zavedam niti razen tega, kar so mi pozneje povedali, in da me je drugi dan bolela celjast od udarca, ki me je podrl na tla. Možak, ki me je udaril, je padel name, Nelson pa nanj, in pravijo, da je po splošnem pretepu, ki se je na to začel, ostalo malo celih oken v razbitem vozu.

Da sem bil do nezvesti pobit, je bilo menda najboljšje, kar se mi je moglo prigoditi. Moji silni naporji bi bili samo pospešili še tako nevarno pospešeno utripanje srca in povečali potrebo kisika v dušecih se pljučih.

Ko je bil boj končan in sem se predrnil, se nisem prav ovesetil. Nič bolj se nisem zavedal kakor človek, ki se potaplja pa se še vedno napenja, dasi je že izgubil zavest. Ne spominjam se, kaj sem delal, vplil sem: "Zrak! Zrak!" tako vztrajno, da se je Nelsonu posvetilo, da ne mislim na samomor. Zato je otrebil steklene črepine iz okna in me pustil, da sem pomolil glavo in pleča ven. Spoznal je deloma resnost mojega stanja in me držal okoli pasu, da ne bi zdrknil še bolj skozi okno. In vso ostalo vožnjo do Oaklanda sem držal glavo in rame skozi okno in se branil kot norec, kadar koli me je kdo skušal potegniti v voz.

In tedaj se je zasvetil v meni en sam nejasen zarez prave zavesti. Edino, kar pomnim od takrat, ko sem bil padel pod drevjem, pa do naslednjega večera, ko sem se prebudil, je to, da sem držal glavo skozi okno z obrazom proti vetru, ki ga je delal vlak, da so iskre letele vame, me pekle in slepile, jaz pa sem na vso moč skušal dihati.

Vsa moja volja je bila osredotočena na dihanje — na vdihavanje zraka na vsa pljuča v kolikor mogoče najglobljih duških, da si načrtam v kar najkrajšem času kar največ zraka v pljuča. Ali dihal ali umri! Bil sem plavac in potapljač in sem vedel to. In v najnevarnejših napadih duščnosti sem si bil tega v avesti, obračal sem se proti vetru in iskram in dihal za življenje.

Vse drugo je mrak. Naslednji večer sem v nekem prenočišču na obali prišel k zavesti. Bil sem sam. Zdravnika niso bili poklicali. In jaz bi bil prav lahko tam umrl, kajti Nelson, ki je z ostalimi vred menil, da bom samo pijanost prespal, me je bil pustil sedemnajst ur ležati v nekaki mrtvičnosti.

Marsikdo je že umrl od nenadnega učinka enega litra žganja ali več, kakor je znano vsakemu zdravniku. Navadno se o vajejnih pivcih bere, da so umrli take smrti, ko so pili za stavo. Ampak jaz tega še nisem vedel — takrat. Tako pa sem to spoznal. Ne po svojih zaslugi ali moči, temveč samo po dobri sreči in trdni naravi. Zopet je moj čvrsti telesni ustroj zmagal nad kraljem Alkoholom. Znova sem se rešil groba, se zvelkel skozi novo močvirje in si tako s smrtno nevarnostjo pridobil spoznanje, ki mi je dalo sposobnost, da sem z razumom pil še mnogo let.

Sveta nebesa! To se je zgodilo pred dvajsetimi leti in jaz sem še vedno precej in prav pametno živ; in v tej kopl let sem veliko videl, veliko storil, veliko živel; in zgrozilo me, kadar pomislim, a kakšno težavo sem utekel smrti, kako malo je manjkalo, da nisem bil ob ono prekrasno petino stoletja, ki je bila potem moja. O, pa ni bila kralja Alkohola krivda, da me ni končal tisto noč, ko sem delal za gasilno društvo iz Hancocka.

STIRINAJSTO POGlavJE

Bilo je v zgodnji zimi leta 1892, ko sem sklenil, da grem na morje. Moja izkušnja z gasilnim društvom v Hancocku je bila kaj malo vzrok temu. Še vedno sem pil in zahajal v krčme — tam sem bil takorekoč doma. Žganje je bilo nevarno kakor vse druge nevarne stvari v naravnem svetu. Možaki so umrli od žganja; ampak tudi ribiči so se prevrnili in utonili, klateži so prišli pod vlak, ki jih je raztrgal na kosce. Človek, ki se skuša z vetrovi in valovi, z železniškimi vlaki in krčmami, mora rabiti pamet. Opljaniti se po načinu moč, je že prav, ampak človek mora to storiti z razumom. Celih litrov žganja ne bom pil več.

Kar me je prav za prav odločilo, da grem na morje, je bilo to, da se mi je prvokrat prikazala

smrtna pot, ki jo ima kralj Alkohol pripravljeno za svoje čestice. Vendar ta prikazen ni bila jasna in je sestajala iz dveh delov, ki sta bila tačas nekam pomešana med seboj. Opaževanje možake, s katerimi sem se družil, sem dobil vtisk, da je bilo življenje, kakor smo mi živeli, bolj uničevalno kot ono, ki ga je živel povprečen človek.

Kralj Alkohol je, ovirajoč nrvnost, zavajal v zločin. Vseposod sem videl, da so ljudje v pijanosti storili reči, ki bi jim treznim niti v sanjah ne prišlo na misel, da bi jih storili. Pa to še ni bilo najhujše. Najhujša je bila kazen, ki je morala biti plačana. Zločin je bil uničevalen. Pivski tovariši, ki so trezni bili dobri ljudje in nedolžni, so uganjali blaznosti in nasilja, kadar so bili pijani. In nato jih je pobrala policija in izginili so iz našega obzolja. Včasih sem jih obiskal v zaporu in se poslovil od njih, preden so odšli preko zaliva in oblekli obleko zločincev. Pa vedno in vedno sem slišal isti vzkič: "Da nisem bil pijan, bi tega ne bil storil!" In včasih so se pod vplivom kralja Alkohola godile prestrašne reči — reči, ki so pretresale še moje otrdele dušo.

Drugi del smrtne poti je bila pot pijancev iz navade, ki so brez vidnega vzroka odšli na oni svet. Ko so zboleli, celo za malenkostno boleznijo, ki bi jo vsak navaden človek lahko prestal, so kar odšli v krtovo deželjo. Včasih so jih našli mrtve v postelji, ne da bi se bil kdo pobrigal zanje; včasih so potegnili njihova trupla iz vode, včasih pa jih je doletela navadna nezgoda, kakor na primer Billa Kelleya, ki je pijan razkladal tovore, pa mu je pri tem odtrgalo prst, ki bi bil ob priložnosti prav tako lahko glava.

Tako sem preudarjal svoj položaj in sem spoznal, da sem zašel na slaba pota življenja. Ta pot je vodila prehitro v smrt, da bi prijala moji mladosti in življenjski moči. In samo ena pot je držala iz nevarnega življenja, in ta je bila: strani od tod. V zalivu pri San Francisku je prezimovalo brodogrje za lov na morske pse in po krčmah sem nameril na kapitane, prve mornarje, krmarje, lovce in veslače. Seznanil sem se z lovcom na morske pse Petom Holtom in se domenil z njim, da bom njegov veslač in se vdinjal na tisti ladji kakor on. In pri tisti priči sem moral s Petom Holtom izprazniti pol tučata kozarcev, da sva zapečatila dogovor.

In mahoma se je v meni vzbudila vsa nemirnost, ki jo je bil kralj Alkohol uspal. Mahoma se mi je življenje po krčmah oaklandske obale začelo zdeti zoprn, in čutil sem se, kaj sem sploh kdaj našel tako mikavnega v njem. Tudi me je misel o tisti smrti poti, ki se mi je bila porodila v možganih, začela vzbujati bojazen, da se mi ne bi kaj pripetilo, preden bi odpluli, ker je bil dan za odhod določen šele na januar. Živel sem bolj previdno, sem manj globoko pogledaval v kozarec in bolj pogosto zahajal domov. Kadar je postalo pitje predivlje, sem izginil. Kadar je Nelson norel, sem gledal, da sem prišel proč od njega.

Dne 12. januarja 1893 sem izpolnil sedemnajsto leto in 20. januarja sem pri brogarskem posredniku podpisal pogodbo, s katero sem se vdinjal na "Sofiji Sutherland", trijambornici za lov na morske pse, ki je bila namenjena na japonsko obrežje. Seveda smo morali piti na to. Joe Vigy je vnovič ček moje naplače in Pete Holt je dal za pijačo in jaz sem dal za pijačo in Joe Vigy je plačal in drugi lovci so tudi dali za pijačo. Taka je bila pač navada možakov, in kdo sem bil jaz, ki sem pravkar izpolnil sedemnajsto leto, da bi zavrčal življenjske navade teh vrlih, prsatih, dorašnih možakov?

PETNAJSTO POGlavJE

Na "Sofiji Sutherland" ni bilo nobene pijače in imeli smo ena in petdeset dni sijajne vožnje po južni poti s severovzhodnim pasatnikom do Boninov. To osamljeno otočje, ki pripada Japonski, so si zbrala kanadska in ameriška tulenarska brodogrja za zbirališče. Tukaj so ladje napolnile sode s pitno vodo in oskrbele popravila, preden so krenile na sto dni trajajoče zasledovanje tulenjih čred ob severnem obrežju Japonske noter tja do Behringovega morja.

(Dalje prihodnjič.)

Odmev

Vera Gogala

Mali Marko je lovil s prstom rezance po maminem kročniku. V svojem jeziku je neutrudljivo pripovedoval atku vtiske z obiska pri stari mami. Po večerji je splezal očku v naročje in se mu tako dolgo dobričal, da ga je ubogljivi očka posadil za vrat in ga prenašal po sobi. Darko je rezgetal, poganzjal svojega konja in ga vlekel za lasce. Spehan konjič je naposled malega jezdeca prevrnil na posteljo in strevel razkuštrane grive. Popravil si je ovratnik in postavil razpisajenca na tla.

"Kaj nisi še zaspan? Tvoja ura je prišla, in ti si še tu? Očka greh zdej v mesto. Ko pridem do vrtnih vrat, moraš biti že v postelji in mežati." Segel je po suknujo in nežno zapretel sinku: "Mislim, da se kmalu vrnem, Nada. Domenil sem se s Rajkom. Oženil se je, veš. Mnogo mi ima povedati. Kaj boš pa počela ti?"

Nada se je poredno nasmehnila in odvezovala fantku čevlječke. "Skoraj mi bo lepše ko tebi. Ko bi ti le vedel, kako je v sobi prijetno toplo. Kar ude obliva kakor gorka kopeč. Ti pa v ta mrz, brrrr! V posteljo bova zlezla oba skupaj, kajne, mišek"

mali? Pa kar zdej takoj! Darko bo zaspal, mamica pa bo še roman prečitala do kraja in potem bova spala objeta, dokler se ne vrneš."

Francita je toplo zajelo. "Da se nisem domenil, prav gotovo bi me zdajle zmikalo ostati pri vaju. Tako znaš v človeku vzbuditi domačnost in pravo razpoloženje."

Sestanek se je zavlekel precej pozno v večer. Družbo so povečali trije Francitovi tovariši iz urada, ki niso imeli navade gledati na uro in katerih ništa čakala doma žena in sinek. Franci si je že kar resno želel domov.

Ko je previdno odklenil sta-

novanje in se po prstih približal spalnici, je bilo v sobi že vse tiho in temno. Prižgal je svetilko na svoji omari in obstal pred posteljo. Mehka motna svetloba je objemala oba speča obraza. Tesno prižeta sta ležala Nada in Darko v belih blazinah. Mala ročica se je še v spanju trdno oklepala maminega vratu. Franci se je sklonil k njima in ju opazoval od blizu. Najrajši bi bil oba privel k sebi. V srcu se mu je mehko zgenilo. Tu leži njegova sreča!

Previdno je prijel ročico in jo hotel preložiti z Nadinega vratu. Tedaj pa so zaprte Nadine trepalnice lahko zadržtele in najljubkejši smehljal je izdal navihanko. Pritegnila je Francitov obraz k sebi.

"Ti nagajivka! Kako da še ne spiš? Saj je že pozno. Zakasnil sem se." Nadaljeval je še tiše: "Saj veš, če so Kosirnik, Mate in Rado poleg, ne vedo, kdaj je treba domov. Dosti moram jeziki brusiti, da se dvignem. Zdej pa lepo zaspančka. Lahko noč, Nada! — Pazi, mali lišček se zbudi."

Sladek občutek ugodja in zadovoljnosti se je razlil v Francitove trudne ude in v hipu je zaspal.

V parku je Nada srečala znanko Miro.

"Servus, Nada! Tvoj mali? Kako se ti godi? Kje zdej stanuješ? Tako malokdaj te vidim. Včasih smo bili zvečer pogosto skupaj. Sploh te ni več na izpregled. Tvojega moža včasih vidim v kavarni. Kako da ga puščaš samega?"

Nada se je začudila. "Zakaj bi ne smel brez mene v kavarno? To vendar ni nič hudega. Jaz ne morem vedno in povsod z njim, posebno zdej ne. Otroka ne smem pustiti samega doma. Tako je živ in nemiren."

Zavili sta v slaščičarno. "Pa naj še on ostane doma. Da bi šel moj mož brez mene zvečer iz hiše! Bog ne da! Niti koraka brez mene, ta dobičina uboga. Kaj veš, v kakšni družbi se kreta in če morda ne popiva. Potem pa čuješ zvečer pravljice, in ti jim verjameš."

Nada je hotela oporekati, a Mira ji ni dala besede. "Saj tudi jaz vem, kako je vsakokrat nerodno z otrokom, če se odločimo za majhno večerno zabavo. Ampak po pravici ti rečem, moj Bogdan je takoj pripravljen o-stati doma, kakor hitro se pokaže kakšna neprilika. Da bi moj mož sam pončeval, tega si niti misliti ne morem. Bogdan? Ki je tako dober, obziren in pameten mož!"

"Saj zato tudi Franci še ni slab mož!" se je postavila Nada. "Otroka pa ne zapustim zvečer, rajši vidim, da gre Franci sam. Kaj če včasih pogleda v kavarno, malo razvedrila mu pač moram pustiti. Odtrgati ga od vsake moške družbe, bi bilo celo ne-pametno. Njegove tovariše dobro poznam, niso nevarni dečki. Kolikokrat mi je že sam prigovarjal, da bi šla z njim. Pa nisem šla zaradi otroka. Čemu bi mu zato branila nedolžno zabavo, saj je tako redkokdaj. Enkrat na teden kegljanje pa včasih sestanek s tovariši. Jaz pa tega vsega ne pogrešam, saj imam Darka in dobrega moža."

Mira se je pomilovalno nasmehnila. "Ti mala ženička!"

Nada je zmajala z rameni in samo še molče poslušala vneto Mirino pripovedovanje. Vendar jo je pa presenečalo, kako je mogla prav ona razposajena, jezična Mira dobiti tako dobrega moža, ki jo ima rad pri vseh njenih napakah in brezobzirnosti. Saj jo je poznala še izza šolskih let. Uveljavljala se je povsod, kjer se je je mogla, zato tudi med tovarišicami ni bila nikoli priljubljena.

Mnogo je imela Mira povedati o svojem zakonu in o svoji vplivni besedi pri možu, le nečesa Nada ni slišala iz njenih ust. Če je Bogdan srečen. Naposled ji je postalo neprijetno in mučno v njeni družbi. Presedala ji je dvomljiva iskrenost teh samohval. Izpila je kavo in se dvignila z izgovorom, da mora k šivilji. Mira ji je zapretila in se pomenljivo nasmejala. "Kam tako hitro? Da mi greš res k šivilji, in ne morda na sestanek! Ob priložnosti se oglasi pri tebi, saj si zvečer vedno doma, kajne?"

Nada si je oddahnila, ko je zajela sveži zrak. Zadnje Mirine besede je niso bogvejak razve-

Sprevod

Maksim Gorkij

Po vaški ulici med belimi kočami se z divjim tuljenjem pomika strašna procesija.

Gruča ljudi gre, v gneči se počasi premika — val se kot ogromen val, pred njo pa koraka kljuse, smešno kuštravo kljuse, ki je čemerno povsilo glavo. Dvigajoč eno prednjih nog, maje tako čudno z glavo, kakor da hoče s kosmatim gobcem zadeti v cestni prah, kadar pa prestavi zadnjo nogo, se mu ves križ približa k tlom, in zdi se, da se bo vsak čas zgrudilo.

K prednjemu koncu telega je s konopcem privezana majhna, čisto naga ženaka, skoraj deklca. Gre nekam čudno — postrani, glava z gostimi, razkuštranimi, temnoplavimi lasmi je dvignjena kvišku in nekoliko nazaj nagnjena, oči so na široko odprte in gledajo s topim, brezmi-selnim pogledom, v katerem ni nič človeškega, nekam v daljavo... Vse telo je pokrito z modrimi in škrlatnimi marogami, okroglimi in podolgovatimi, le-

lile. Čudno zamišljena in zatre-sena je molče hodila z Darkom ob roki. Ni se mogla otresti neprijetnega občutka, da je bila zapostavljena. Nerazpoloženje se je vedlo v njeno dušo, jezila se je na samo sebe, ker ni našla pravih besed in načina, da bi za-dostno branila Francita in svoje življenje ob njem. Lepi srečni trenotki izza njunega skupnega življenja so se vrstili v spominu, pa jim je branila lahna skri-ta zavist, da niso mogli prodreti skozi mračne misli, ki so se kakor nalašč vsiljevale.

Nada je začela primerjati. Nenadoma se je čutila zapuščena in zanemarjena. Saj je še tako mlada in življenja polna, pa predsedava vedno doma. Vsak dan ista pesem. Francitu res nima nič hudega očitati, saj je dober in ljubezniv. Ali vendar!

In ko je zvečer Franci prijel svojo mlado ženo okrog pasu in se zavrtil z njo do sobnih vrat, ga je prvič presenetila. Reano in zamišljeno ga je pogledala, ko je segel po suknujo, rahlo je zvenel očitek v glas: "Ze spet? Saj si bil komaj pred dobrim tednom, pred šestimi, ne, sedmimi dnevi."

Franci se je obrnil in se za-smejal: "Glej jo! Od kdaj pa šteješ dneve? No, kaj bi rada?"

"Ostani nocoj doma!" ga je resno prosila, a ji je v hipu postalo žal, ko je videla njegov dobrovoljni obraz. Franci je obesil suknujo nazaj.

"Pa ostanem, če ti je toliko do tega. Bodo tudi brez mene opravili. In dežuje tudi. Zdej mi pa povej, čemu naj bi prav nocoj ostal doma? Ti! No, reci."

Nada se ga je oklenila in ni vedela odgovora. Tisti večer je bil lep, kakor že dolgo ne.

Ves drugi dan je bila Nada vesela in razposajena. Ko pa se je zvečerilo in je Franci hotel oditi, se je zmračila in ga po-strani pogledala. Franci je še enkrat zaujčkal Darka po zraku, da je malemu jemalo sapo. Nada pa mu je vzela Darka iz rok in ga stisnila k sebi. Povesila je glavo in trmasto našobila ustnice. "Ze kar vsak dan? Ti je žal, da si snoči ostal doma, ali moraš hitro nadoknaditi?"

Francita je presenetilo, da je obstal. Pogledal ji je v obraz, da bi se prepričal, ali misli resno ali je spet samo nagajiva. Danes bi ne mogel ostati doma, tudi ko bi resno želela. Dogovoril se je z Rajkom in njegovo ženo. Nada je povesila glavo in gledala v kot. Pričakovala je, da bo storil kakor snoči, a je bila tem-bolj razočarana, ker si je kar dalje ovijal ovratnico. Franci je postal nestrpen vsled ženinega molka.

"Kaj je šnilo vate? Tako gro-govoriš z menoj, ti grda, grda žena!" Izkušal jo je razvedriti, pa ga je rahlo odrinila od sebe in še bolj povesila glavo. Grizlo jo je v srcu, senca zavisti se je spet pojavila v njej.

"Ostani doma!" ga je hotela prositi, a je le kakor trmast škrt izbruhnilo iz nje.

"Nocoj ne morem, Nada," ji je resno odvrnil, "povej, zakaj hočeš, da ostanem doma? Te je strah, ti je dolgčas? Si žalostna? Povej! Z Rajkom sem se dogovoril. Tudi njegova žena pride."

(Dalje jutri.)

va prožna deviška grud je pre-sekana in iz nje teče kri... Kri je napravila škrlatnordečo progo po životu in niže po levi no-gi do kolena, na golenci pa jo zakriva rjavkasta skorja prahu. Videti je, da so s telesa te žen-ske odril ozek in tenek pas ko-že, in po njenem životu so mora-li dolgo biti s cepcem — ker je tako strašno otekel in grozno moder.

Vitke in majhne noge te žen-ske komaj stopajo po prahu, vse taje je strašno upognjeno in se majo, in nikakor ne moreš razume-ti, zakaj se še drži na teh no-gah, ki so kakor vse njeno telo pokrite z modrimi lisami, za-kaj ne pade na zemljo in se, vi-seč na rokah, ne vleče za telego po prašni in topli zemlji...

Na telegi pa stoji visok kmet v beli sraciji, s črno čepico iz jan-čje kože, izpod katere se mu je preko čela povesil pramen svet-lordecih las; v eni roki drži vojke, v drugi — bič in metodično bije z njim zdej po hrbtu konja, zdej po telesu male ženske, ki je že brez tega stolčena, da nima več človeške podobe. Oči rdeče-lasega kmeta so podplute s kryo-ju in se bleste v zlobnem zmago-slavju. Rdeči lasje še bolj po-udarjajo njih zeleno barvo. Do lakti zavihani rokavi so razgali-li krepke, mišičaste, na gosto z rdečimi kocinami porasle roke; usta, polna ostrih, belih zob, i-ma odprta in zdej pa zdej hri-pavo zakriči:

"N-noo... ča-arovnica! Hej! N-noo! Aha!... Prav, bratci!"

Za telego pa in žensko, prive-zano k njej, se trumoma vali tol-pa in tudi kriči, tuli, žvižga, se smeje, vriska... hujska... Tu-di otroci so vmes... Včasih ste-že kateri izmed njih naprej in kriči ženski v obraz cinične be-sede. Tedaj oglušti krohoh tolpe vse ostale glasove in tanki žvižg

biča v zraku... Za sprevedo gredu tudi ženske z razdrani-mi obrabi in očmi, ki se jim tijo od veselja... Moški gre in kriče nekaj ogabnega one-ki stoji na telegi... Ta pa se brača nazaj proti njim in se bo-če, na široko odpirajoč oči. Bič odplazi po telesu ženske. Bič, tanek in dolg, se ovije ok-ramen in se zamota pod pa-ho... Kmet, ki bije, pote-tedaj bič silovito k sebi; se oglušljivo zakriči, se prevle- nazaj in pade na hrbet v... Mnogo iz tolpe jih skoči k in jo zakriva, sklanjajoč se n-jo.

Konj se ustavlja, čez z- pa iznova potegne in vsa ženska se kakor prej pomika telego. Bedni konj koraka časi in še vedno maje s kušit- glavo, kakor bi hotel reči:

"Kako podlo je točji ži- Prisliliti nas morejo, da se ležimo vsake ogabnosti..."

Nebo pa, južno nebo, je po-noma čisto — niti enega obl-ka ni in z njega radodarno-poletno sonce svoje žgoče-ke...

Tu nisem napisal alegori- ga popisa preganjanja in m- nja — ne, to žal ni alegorija- se imenuje sprevod. Tako- nujejo možje žene za nez- bo; to je silka iz življenja, čaj — in to sem videl leta 1- dne 15. julija v vasi Kand- ki v Hersonski guberniji.

Prevedel I.

NA PRODAJ

Proda se zidana hiša na šir- semljihču. Vroče vodna kurjav- per "porch". Zidana garaža, na- terto je štiri sobno stanovanje. \$5,300. — 2431 South Millard Chicago, Ill.

Italijanska Linija do JUGOSLAVIJE

JUGO

Prihod letine
JUŽNE PROGE

"The Sunny Side of the Atlantic"

Najhitrejša sli v s k r z a podlaha
Tu so brljubna "Sonnens plätze" izstručena vseh
posebnih udobnostih JUŽNE PROGE s nenadomestljivo
udobnostjo in postojno svetovno slavnih Italijanskih parnikov.
Zunanje življenje na poletih ali zabavo na solnih plažah vse
vse hranijo zadovoljne in sveže, dajo vse priliko užitek vse
zabavo na oceanakem potovanju. Turiste in tretjega razreda
ugodnosti na vseh parnikih vam nudijo velike moderne kabine,
idealne obdobje, lukazjomske družabne sobe, fina hrana in sta-
mentna postolaba.

VULCANIA - SATURNIA
DIREKTNO V JUGOSLAVIJO

18. in 24. junija 1915. in 29. julija
REX - C. DI SA VOIA - ROMA
Prsko Genoa: 2. in 17. in 24. junija
2. in 8. julija

Za pojanila obratite se na pooblaščenega
agenta, ali na urad: Italijanska Linija,
233 N. Michigan Ave. Chicago.

ITALIAN LINE

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$2.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessment \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzaka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člen listu Prosveta je:

Za Druž. države in Kanada \$6.00	Za Cetero in Chicago je.....\$2.00
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 4.50
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in..... 3.50
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.30	4 tednike in..... 1.30
5 tednikov in..... niš	5 tednikov in..... 1.00

Za Evrope je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priloge potrebno vsoto denarja ali Menor Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2467 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. društva N.....

Nazov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva N.....

3).....Čl. društva N.....

4).....Čl. društva N.....

5).....Čl. društva N.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....